

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Ds 2016:21 om ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn (dnr A2016/01333/1)

Länsstyrelsen Skåne lämnar yttrande över *Departementspromemoria om ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn*. Yttrandet inleds med övergripande synpunkter. Därefter lämnas synpunkter på överväganden och förslag utifrån promemorians disposition.

1. Övergripande synpunkter

1.1 Kommunplacering av ensamkommande barn

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget (2) gällande begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i annan kommun än den anvisade med följande övergripande synpunkter och ställningstaganden:

- Det finns redan idag starka incitament för kommunerna att placera ensamkommande barn i den egna kommunen.
- Det saknas konsekvensbeskrivningar för barnen som grupp och för vad förslaget kan betyda för enskilda flickor och pojkar med hänsyn till barnkonventionens grundläggande principer om likabehandling, barnets bästa och barnets rätt och möjlighet att komma till tals.
- Kommuners varierande förutsättningar kan innebära att förslaget missgynnar ensamkommande barn avseende bland annat tillgång till utbildningsalternativ, vård- och behandlingsalternativ och boendialternativ.

1.2 Sysselsättning för asylsökande

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget (3) rörande förändring i ansvaret för att ge asylsökande sysselsättning enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Länsstyrelsen anser att följande synpunkter bör beaktas i den fortsatta handläggningen av ärendet:

- Förslagets formulering kring Migrationsverkets fortsatta uppdrag i frågan är otydligt.
- Förslaget innebär en risk att det byggs upp nya strukturer för samverkan som inom ett par år inte behövs i samma omfattning som idag, varför befintliga samverkansstrukturer inom etableringssystemet bör nyttjas flexibelt till att även omfatta tidiga insatser för asylsökande.
- Länsstyrelsen anser att deltagande i tidiga insatser bör bygga på frivillighet då en nedsättning av dagersättningen vid uteblivet deltagande riskerar att generera orimliga kostnader för kontroll och uppföljning.

2. Begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i en annan kommun än den anvisade

I departementspromemorian föreslås begränsning av möjlighet för en anvisningskommun att placera ensamkommande barn i en annan kommun om inte kommunerna har ingått en särskild överenskommelse om placering, att placeringen sker med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, alternativt med stöd av socialtjänstlagen SoL eller efter godkännande från länsstyrelsen när det finns synnerliga skäl.

Även Länsstyrelsen ser det som önskvärt med en jämnare fördelning av ensamkommande barn mellan landets kommuner men menar att det redan idag finns starka incitament för kommunerna att placera i den egna kommunen. Även de kommande eventuella förändringarna i ersättningen till kommunen för mottagande av ensamkommande barn förmodas ha en begränsande effekt på att placera barn i annan kommun.

Kommuner har olika kapacitet när det gäller vård- och behandlingsalternativ, utbildningsalternativ eller att anskaffa familjehem, vilka är några exempel på orsaker till att barn placerats i annan kommun. En alltför stark begränsning av denna möjlighet riskerar att skapa ett system som missgynnar ensamkommande barns utsikter att få lämplig vård alternativt skolgång och boende. För exempelvis skolformen Folkhögskolespåret blir hanteringen oklar och i vilken omfattning denna verksamhet kan bedrivas liksom frågan om hur det fria skolvalet kan komma att påverkas då särskilda överenskommelser medför ökad handläggning och

administration både för anvisningskommun och för mottagande kommun. Särskilda regler för ensamkommande barn innebär också att normaliseringsprincipen frångås.

I promemorian saknas även en beskrivning av hur förslaget förhåller sig till barnkonventionens grundläggande principer om likabehandling, barnets bästa och barnets rätt och möjlighet att komma till tals. Det framgår inte tydligt hur detta ska beaktas.

Om det finns synnerliga skäl får placering efter godkännande av länsstyrelsen ske i en annan del av länet

Det är oklart vilka skäl det här kan bli fråga om. Promemorian ger beskrivningen *"tungt specifika vårdbehov på grund av fysiska, psykiska eller sociala problem som kräver särskilda insatser."* Kommunerna förfogar inte alltid över de resurser som de enskilda barnen behöver utan är beroende av hur andra huvudmän har organiserat sin verksamhet. Exempelvis kan närhet till specialiserad sjukvård motivera en placering i närhet av ett universitetssjukhus. Detta kan ibland behöva ske över länsgränserna. Om avsikten är att det i alla län ska byggas upp enheter för att möta behov hos de ensamkommande barn som kräver specialistvård behöver den frågan utredas närmare.

Länsstyrelsen har idag vissa uppdrag inom socialtjänstens område men har inte något uppdrag som innefattar ställningstaganden i enskilda ärenden. Länsstyrelsen besitter inte heller detaljkunskap om kommunernas och landstingens skyldighet att erbjuda vård samt vilka vård- och behandlingsalternativ som kan erbjudas i olika kommuner. Länsstyrelsen vill därför föreslå att detta ansvar läggs på Inspektionen för vård och omsorg (IVO) dit en kommun kan ansöka om överflyttning av ett ärende när kommuner inte kan komma överens.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att kommunernas brist på information och därmed planeringsförutsättningar, för de barn som placeras i annan kommun av en anvisningskommun, kan avhjälpas om den informationsskyldighet som socialtjänstlagen stadgar inför familjehemsplacering utvidgas till att gälla alla placeringar och tillämpas på ett systematiskt sätt. Samtidigt vill Länsstyrelsen poängtera att den extrema ökningen av ensamkommande barn till Sverige hösten 2015 inte är en konstant situation.

Med ovanstående reservationer tillstyrker Länsstyrelsen i skrivelsen framlagda förslag till begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i annan kommun än i den anvisade.

3. Migrationsverkets ansvar för att ge asylsökande sysselsättning ändras

3.1 Migrationsverkets ansvar i fråga om sysselsättning för asylsökande

I departementspromemorian föreslås en ny struktur för tidiga insatser för asylsökande m.fl. Förslaget innebär att Migrationsverkets ansvar att ge asylsökande organiserad sysselsättning upphör och att Migrationsverket får i uppdrag att i lämplig omfattning ge asylsökande m.fl. tillfälle att delta i informationsinsatser. Länssstyrelsen Skåne ställer sig positiv till att en ny struktur för tidiga insatser införs.

Länssstyrelsen delar uppfattningen att tidiga insatser under asyltiden är viktigt för att främja en meningsfull väntan, bidra till att förebygga ohälsa samt att stödja den enskildes möjligheter till etablering i samhället. Detta främjar även tillväxt och välfärdsutveckling i länen genom att det skapas bättre förutsättningar för att tillvara den kompetens och mångfald som asylsökande står för. Länssstyrelsens förhoppning är därför att även asylsökande i EBO ska kunna erbjudas tidiga insatser, då denna boendeform är vanlig bland asylsökande framförallt i storstadsregionerna. Länssstyrelsen förutsätter att det i kommande förslag sker ett tydliggörande av tidiga insatser så att dessa kan planeras och samordnas med kommunernas ansvar för fortsatta insatser, exempelvis hälsoinformation och samhällsorientering.

Som det uttrycks i departementspromemorian *"är det viktigt att Migrationsverket i sin verksamhet underlättar för andra aktörer att erbjuda insatser för asylsökande m.fl. och nå målgruppen med information om sådana insatser."* Länssstyrelsen efterlyser ett förtydligande kring Migrationsverkets fortsatta medverkan och Migrationsverkets uppdrag att tillhandahålla länsstyrelserna med relevanta uppgifter. I övrigt skall samverkan stimuleras under länsstyrelsernas ledning på såväl nationell, som på regional och lokal nivå. Tidiga insatser får emellertid störst effekt både för kommun och individ om individen inte flyttas runt mellan olika anläggningar. Migrationsverkets ständigt nya upphandlingar motverkar detta syfte.

I promemorian poängteras att flera av de personer som sökt asyl 2015 inte kommer att få beslut förrän 2017, enligt Migrationsverkets prognos avseende handläggningstiderna. Det faktum att antalet asylsökande minskat under innevarande år pekar på att det bör vara angeläget att utveckla flexibilitet i *befintliga* samverkanssystem på lokal/regional/nationell nivå till att även omfatta tidiga insatser för asylsökande. Risken är annars att parallella strukturer byggs upp för tidiga insatser som sen inte nyttjas som planerat. I denna samverkan är civila samhället en viktig aktör.

Länssstyrelsen anser att deltagande i tidiga insatser bör bygga på frivillighet, då sanktionsåtgärder såsom nedsättning av dagersättningen vid uteblivet deltagande

riskerar att generera orimliga kostnader för kontroll i relation till beloppets ringa storlek. Likaså bör denna frivillighet även gälla deltagande i Arbetsförmedlingens uppdrag om tidig kompetenskartläggning. En obligatorisk närvaro för asylsökande skulle också sätta de frivilliga aktörerna i en myndighetsliknande position, vilket kan underminera asylsökandes tillit och förtroendet för det civila samhällets organisationer och därmed vara kontraproduktivt för insatsen som sådan.

Med beaktande av ovanstående synpunkter tillstyrker Länsstyrelsen i skrivelsen framlagda förslag (3) till förändring i ansvaret för att ge asylsökande sysselsättning enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

3.2 Följdändringar i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och arbetsmiljölagen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och har inga synpunkter.

4. Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och har inga synpunkter.

5. Konsekvenser

5.1 Konsekvenser för jämställdhet

Flickor utgör hittills en mindre andel av mottagna ensamkommande barn och unga. Det innebär att utbudet av boendeanternativ är mer begränsat för flickor, något som kommer att gälla i än högre grad om placeringen ska begränsas till anvisningskommunerna. Det kan innebära sämre tillgång till adekvata vård- och behandlingsinsatser för flickor.

5.2 Konsekvenser för företag

Förslaget kommer i hög grad att påverka den privata vårdsektorn som tillhandhåller hem för vård eller boende och andra vård- och behandlingsalternativ. Företagen är ojämnt fördelade mellan kommuner och län. En konsekvensanalys saknas.

Beslut i detta ärende har fattats av vik. landshövding Göran Enander. I beslutet har deltagit integrationssamordnare Åsa Stenbäck Holmér (föredragande), integrationsutvecklare Gunilla Holmlin och enhetschef Gunvor Landqvist.

Göran Enander

Åsa Stenbäck Holmér